SKELLEFTEÅ

RÖSEN I BOVIKEN

Strax norr om Bovikens samhälle, mellan gamla landsvägen och E4, inom ett 60 x 40 meter stort område, ligger sex gravrösen från bronsåldern.

Det största röset är 20 meter i diameter och 2 meter högt. De övriga är mellan 6 och 10 meter i diameter och omkring 1 meter höga. Innan de restaurerades 1962 hade samtliga rösen en grop i mitten.

HITTA HIT

Kör ca 5,8 km från centrala Skellefteå norrut längs E4, ta höger avfart mot Boviken och sväng höger mot Boviken. Sväng direkt vänster och fortsätt norrut ca 1,8 km. Gravfältet ligger på höger sida av vägen och är skyltat.

RÖSEN PÅ BYSKEBERGET

På Byskeberget ligger fem gravrösen från bronsåldern. Fyra är runda och ett är ovalt. De är mellan 5 och 18 meter stora. I det ovala rösets västra del finns rester efter en tre meter lång stenkista, i vilken den döde en gång placerades. När begravningarna skedde låg platsen alldeles intill havet. I dag ligger gravarna på grund av landhöjningen långt från stranden.

Sten har förmodligen tagits från rösena när en vågbrytare skulle anläggas i Ytterstfors i början av 1900-talet.

HITTA HIT

Rösen är belägna norr om Byske i östra änden av elljusspåret som ligger norr om Byske. Stigar som leder till elljusspåret finns vid Knektvägen norr om campingplatsen samt i Mantelgatans norra del.

RÖSEN PÅ SJÖHEDEN VID URSVIKEN

Inom ett 100 x 50 meter stort område finns här sex gravrösen från bronsåldern. Det största är 20 meter i diameter och tre meter högt. Det minsta mäter 6 x 4 meter med en höjd av 0,4 meter.

Samtliga rösen restaurerades 1968. Kantkedja är synlig på några av rösena. När begravningarna skedde låg platsen alldeles intill havet. I dag ligger gravarna på grund av landhöjningen långt från stranden.

HITTA HIT

Sväng höger från E4 i centrala Skellefteå längs väg 372 mot Skelleftehamn. Kör ca 12,5 km och sväng vänster längs Amiralsvägen, kör 400 meter och sväng vänster igen. Följ vägen 850 m, en stig mot rösena börjar på vägens högra sida.

RÖSEN OCH STENSÄTTNINGAR PÅ RÖSBACKEN

Gravfältet på Rösbacken består av nio gravrösen och två stensättningar. Sju av rösena är runda. Ett röse är ovalt och ett är skeppsformigt. Stensättningarna är ovala.

Redan 1877 och 1880 undersöktes gravarna. Då visade det sig att många av rösena innehöll brandgravar. I en av de ovala stensättningarna fanns fem, efter varandra liggande stenkistor, i vilka de döda en gång placerats.

Gravfältet förstördes delvis av en grustäkt redan på 1800-talet och restaurerades 1968. Restaureringen har medfört att gravfältet i dag ser närmast nyanlagt ut och att formen på ett av rösena och på stensättningarna skiljer sig från det ursprungliga utseendet.

HITTA HIT

E4 söderut från Skellefteå, avtag efter cirka 12 km, skyltning mot Skelleftehamn. Efter 700 meter mot Yttervik drygt 2 km, därefter skyltat.

RÖSEN OCH STENSÄTTNINGAR PÅ HEDKAMMEN

På Hedkammen ligger två mindre gravfält som troligtvis anlades under bronsåldern, med sammanlagt 12 gravar. Det västra gravfältet består av fyra runda stensättningar och en oval stensättning.

I det östra finns tre rösen. Där finns också tre runda stensättningar och en närmast kvadratisk stensättning. När gravarna undersöktes 1957, påträffades brända ben.

HITTA HIT

E4 mot Bureå, avtag mot flygplatsen, efter 200 meter tag av mot söder. Följ vägen cirka 1,3 km och stanna vid den andra korsningen. Lämningarna ligger uppe på åsryggen på östra sidan om korsningen.

TOMTNINGAR OCH STENSÄTTNINGAR PÅ BJURÖKLUBB

På Bjuröklubb finns ett tjugotal tomtningar. De är lämningar efter enkla bostäder som fiskare och säljägare använt sig av. Några dateras till järnålder, andra till medeltid. I närheten av tomtningarna finns små stenugnar. Dessa kallas ibland "ryssugnar".

HITTA HIT

Flera av avtagsvägarna från E4 mellan Bureå och Lövånger leder ut till Bjuröklubb. På Bjuröklubb finns ett antal snitslade och skyltade promenadstigar mellan de olika sevärdheterna.

FÅNGSTGROPAR OCH HÄRDAR I LAPPSLYET

Fångstgropssystemet ligger väster om Drängsmark är 170 m långt och består av nio fångstgropar. Groparna är ovala 4 x 43,5 m stora och 0,4 - 0,9 djupa. De flesta av groparna har en vall, åtminstone delvis, kring kanten.

I samma område finns 10 härdar. De är närmast runda och 1,2 m i diameter. Härdarna är stenfyllda och övertorvade. De uppfattas av de boende i trakten som samiska - myren i öster heter Lappslyet och berget i söder heter Lappberget.

HITTA HIT

Skyltat till Drängsmark vid Ostvik längs E4 norr om Skellefteå. Kör genom Drängsmark mot NV, efter avfart mot Kusmark, kör 950 m och sväng vänster. Följ skyltarna.

"JUNGFRUHAMNSGRAVEN" PÅ BJURÖN

På Bjurön finns en fornlämning som har tolkats som en möjlig, medeltida kapellplats. Den består av en yttre och en inre inhägnad av sten. Det yttre muromgärdade området mäter 20 x 14 meter.

Den inre stenmuren utgör en närmast rund anläggning med en inre öppen yta, vilken är 3 meter i diameter. I det innersta området ligger ett litet röse och överst på röset står en rest sten med ett inhugget kors.

HITTA HIT

Flera av avtagsvägarna mellan Bureå och Lövånger leder ut till Bjuröklubb. På Bjuröklubb finns ett antal snitslade och skyltade promenadstigar mellan de olika sevärdheterna.

BEBYGGELSELÄMNINGAR PÅ KLOSTERHOLMEN

På Klosterholmen i Bureå ska det enligt folklig tradition ha funnits ett kloster under katolsk tid. Det kan även ha rört sig om ett gille. Vi vet dock att verksamheten nedlades på 1500-talet och att Johannes Bureus omnämner platsen efter ett besök 1601.

Undersökningar som utfördes 1969–70 och 1981 gav enstaka föremålsfynd av senmedeltida typ, bland annat en tappkran i form av en stiliserad bronstupp. Platsen undersöktes även 2013 då kalkbruk kunde dateras till 1400 – tidigt 1500-tal. Inom området finns fyra husgrunder och en källargrund. Den största husgrunden mäter 11 x 9,5 meter, de minsta 5 x 5 meter. Källargrunden är 6 x 6 meter. Alla fyra husgrunderna har spismursrösen.

HITTA HIT

Ta av från E4 mot Bureå och kör mot centrum. Sväng österut och parkera efter kyrkan. Följ gång- och cykelbanan mellan älven och bebyggelsen cirka 300 meter österut.

GRUVLÄMNING I BYGDSILJUM

Bygdsiljums järngruva och hytta är bland Västerbottens äldsta. År 1637 erhöll borgaren Anders Hindriksson i Stockholm privilegium att anlägga ett järnverk här. Brytningen skedde med eld och vatten.

Privilegiet överfördes år 1638 på allmogen i Bygdeå, som för att kunna ägna sig åt mer omfattande malmbrytning, bland annat uppförde en masugn. Den låg vid forsen i samhället, nuvarande kraftverksdammen.

Driften upphörde i praktiken redan 1643 på grund av bristande malmtillgång. Senare försök till brytning har gjorts av bland andra Robertsfors bruk. Inom gruvområdet finns en gruvgång och tre gruvhål. Gruvgången sträcker sig ett tiotal meter in i berget. Öppningen är 2,5 meter i diameter.

Gruvhålen är i dag vattenfyllda. Här finns också ett tiotal skrotstenshögar utspridda över området. En järntacka ligger vid den stora gruvöppningen.

HITTA HIT

Avtag från väg 364 mot Bygdsiljum. Gruvberget ligger nära ortens skola, skyltat.

VARVSLÄMNING PÅ ALDERHOLMEN

Alderholmens skeppsvarv inrättades 1857–1858 av handlaren Albert Granhagen i Skellefteå. Handelsfirman Markstedt och Söner inköpte senare varvet. Därefter övertogs det, en bit in på 1900-talet, av Sävenäs Nya AB, som där förlade ett stort pråmvarv.

Flera stora segelfartyg, såväl barkskepp som fregattskepp, har kölsträckts på Alderholmens varv. De lämningar som återstår i dag är rester efter stapelbäddar samt grunder efter spanterhus (rivet på 1950-talet), riggningsmaskin och smedja.

HITTA HIT

Från Skellefteå mot Skelleftehamn, södra sidan av vägen just uppströms Sundgrundsbrons norra brofäste, skyltat.